

Novák Anikó

ALAKMÁSOK – HAMISMÁSOK – ALTEREGÓK – HETERONÍMÁK

Counterparts – Masks – Alter-egos – Heteronyms

Utolsó állomásához érkezett október 23-án Újvidéken A vajdasági magyar irodalom interkulturális kontextualizációja elnevezésű projektum, amelynek támogatója a Tartományi Tudományügyi és Technológiafejlesztési Titkárság. A Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium 2006 óta minden évben tudományos tanácskozást szervez e projektum keretében, és az előadásokat színvonalas magyar nyelvű tanulmánykötetben jelenteti meg. Az első konferencia a „Delta” témáját járta körül, főként Tolnai Ottó delta-fogalmát, önleíró metaforáját helyezve a vizsgálatok fókuszába. A második tanácskozás címe *Régió – Fúzió – Vízió* volt, és a résztvevők tovább folytatták a régióközi háló kibogozását. 2008-ban Csáth Géza életműve került középpontba. A *Csáth-Járó Át-Járó* címmel megrendezett konferencia előadói Csáth életművét állították az irodalmi és pszichológiai diszkurzusok metszéspontjába.

Az interdiszciplinaritás, intermedialitás éreztette hatását a negyedik konTEXTUS konferencián, amelynek témája zene, beszéd és irodalom összefonódása volt. Az ötödik tanácskozást *Alakmások – Hamismások – Alteregók – Heteronímák* címmel szervezték meg az Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Karán. A tizenkét előadó különféle nézőpontokból, más-más művekben szegődött az alteregók nyomába.

Rudaš Jutka *Ki építi a Homokvárat?* címmel Tolnai Ottó infaustusairól értekezett. A Maribori Egyetem Bölcsészkar Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének tanára hangsúlyozta, hogy Tolnai műveiben rengeteg olyan szimbolikus információforrással találkozunk, amelyek kulturális minták, a valóság modelljei. Éppen ezért szükséges egyfajta előzetes tudás a Tolnai-művek birtokba vételéhez. Az előadó megpróbált választ adni a ki tolja előre a betűt, ki építi a Homokvárat, ki bővíti az Új Tolnai Világlexikonát, hány infaustus mesél kérdésekre.

Tolnai megsokszorozott énjei, maszkjai után A „valódi” arc megalkotottsága című előadás következett. Ladányi István az öszinteség retorikáját vizsgálta Sinkó Ervin *Egy regény regénye*, Sütő András *Anyám könnyű álmot ígért* és Esterházy Péter *Javított kiadás* című regényében az önéletrajzi beszéd mód el-

méletének felhasználásával. A referátum végső megállapítása az volt, hogy a valódi arc nem kevésbé megalkotott, mint a fikciós művek hőseié.

A beomló extázis szubjektuma című előadásában Samu János Vilmos Simon Grabovac verseinek nyelvfilozófiai horizontját világította meg Sziveri János narancs-ciklusának, valamint Maurice Merlau-Ponty filozófiájának tükrében. Grabovac *Isiot (Gyömbér)* című kötetében a szubjektum odüsszeiája követhető nyomon, a bőr a vágás legprecízebb eszközeként jelenik meg, amely elválasztja a szubjektumot a világtól.

A hiány, a magány kategóriáinak körüljárása után a helyettesítés, a csere, az elveszettnek hitt feltűnése került a középpontba. Bence Erika a kortárs magyar irodalom olyan történelmi regényeit elemezte, amelyek egyrészt a késő-barokk gáláns regény-hagyományának utólagos megteremtését célozzák, másrészt központi formai alakzatuk az anagorízis, vagy megjelenik bennük a pszeudovalóságos alakmás. A vizsgálat tárgyát Márton László, Rakovszky Zsuzsa és Vasagyi Mária regényei alkották.

Utasi Csilla *Beavatás és heteronímák* címmel Danyi Zoltán *Hullámok után a tó sima tükre* című novelláskötetéről beszélt. Kiemelt témaként jelent meg Hamvas Béla és a keleti filozófiák hatása Danyi írásművészetére, valamint az irodalmi szöveg meditációs objektumként való értelmezhetőségének kérdése. A könyvben a narrátor heteronímáivá azok az osztrák elbeszélők válnak, akiknek írásai vendégszöveggé bekerülnek a novellákba.

Novák Anikó azt a kérdést járta körül, hogy valójában ki kinek az alteregója Tolnai Ottó *Világítótorony eladó* című kötetében, ugyanis a szöveg folyamatosan a két Ottó nevű figura felcserélésére, összemosására játszik rá. A helycserék háttere, kontextusa az én-elbeszélőről készülő portréfilm forgatása, amelynek sablonjai alól ő alakmása, névrokona maga elé tolásával próbál kibújni.

A feltámadás geometriája, ez volt a címe Koncsos Kinga előadásának, amely Nemes Nagy Ágnes tárgyias költészetéről szólt. Wittgenstein filozófiáját alapul véve elemezte a költő költeményeiben az aspektusváltásokat. Koncsos Kinga a Nemes Nagy-értelmezést egy új nézőponttal gazdagította, ugyanis e költészetet a DNS folyóirat Persona és Ariadné számai segítségével hozta játékba.

A játék ugyancsak fontos eleme volt Hózsa Éva referátumának, aki Kosztolányi *Esti Kornélját* és Esterházy *Estijét* állította párhuzamba. Mindkét mű szempontjából kiemelt szerepet tölt be a színlelés, az álarc, az alakoskodás. Esti mint textuális figura valóságos archívum. A mai Esti bárki és bármi lehet, ahogy Esterházy megmutatta, még kutya is.

Csányi Erzsébet a kettős identitás irodalmi ábrázolását, az önanonosság elvesztése mint téma hagyományozódását és problematizálódását vizsgálta a realizmus és modernség feltételei között R. L. Stevenson Dr. Jekyll és Mr. Hyde különös esete, Miloš Crnjanski London regénye és Kosztolányi Dezső Néró című regényében.

Beke Ottó a látható és hallható maszkok problémakörét járta körül John Barth *Az út vége* és Sziveri János az *Emberi hang* című szövegében Lacan tükörstádium felfogását és Paul de Man *Az önéletrajz mint arcrongálás* című írását alapul véve.

Horváth Futó Hargita Gion Nándor prózájának érdekes visszatérő figurájáról, M. Holló Jánosról tartott előadást, akit a hetvenes évek közepétől szerepeltetett a szerző. M. Holló író-alakmás, aki az Izsakhár-történet társszerzőjévé válik, valamint az *Úriemberek a folyón* című elbeszélésben saját könyvének olvasójaként is megjelenik.

Ispánovics Csapó Julianna Herceg János 1955-ben megjelent *Anna búcsúja* című regényében az Anna nevű női alakmás konstrukcióját, annak hiteles, illetve hiteltelen voltát vizsgálta a feminizmus és a gender-szempontra felől.

A konferencia anyaga, az izgalmas problémafelvetések, meglepő válaszkísérletek mindenki számára továbbgondolhatóak, elérhetőek lesznek az *Alteregó* címmel, a Kontextus Könyvek sorozat ötödik darabjaként megjelenő tanulmánykötetben.

*Dr. Láncz Irén, a Magyar Tanszék vezetője
és dr. Csányi Erzsébet projektumvezető megnyitja a konferenciát*

A konferencia résztvevői